

rum propriæ, ut aliquis Ordo necessarius sit ad eas publice recitandas, seu canendas in Ecclesia; et tamen ex vi interdicti prohibitum est illas publice in Ecclesia canere. Unde moniales, si tempore interdicti more consueto in suis Ecclesiis horas canonicas dicerent, directe contra interdictum agerent; ergo officia divina non comprehendunt tantum actiones, vel deprecationes sacras alicui Ordini clericali deputatas. Addere ergo oportet vel exceptionem horarum canonicarum, quandoque publice et pro universo populo dicantur, vel certe si horæ canonicæ sub illa generali regula comprehendantur, dicendum est, illas per se et primario deputatas Ordini clericali; et hoc satis esse, ut a quibuscumque personis Ecclesiasticis publico more dicantur, prohibita per interdictum intelligantur. Hinc etiam infertur, omnem sacram benedictionem ab Ecclesia institutam cum peculiaribus cæremoniis, et deprecationibus, ac deputatam (ut communiter esse solet) Ordini sacerdotali, comprehendendi sub hac generali appellatione divinorum officiorum, quæ per interdictum prohibita sunt; quamvis Navarrus videatur aliquas exceptiones ponere, de quibus postea videbimus. Illam vero generalem illationem constituit Maiolus, lib. 3 de Irregular., c. 20, num. 3, et videtur plane subinferri ex priori regula posita; nam omne illud est sacram officium, et publicum, et sacro Ordini deputatum, et ideo fit a ministro in persona Ecclesiæ; nihil ergo deest, ut sub latitudine divinorum, seu Ecclesiasticorum officiorum comprehendatur.

Quænam divinorum officiorum celebratio jure concedatur tempore generalis interdicti loci.

40. *Regula generalis pro jure antiquo.* — *Prima exceptio ex cap. Quod in te, de Pœnit. et remiss.* — Circa secundum punctum majoris claritatis causa dicemus prius de interdicto generali loci, postea de aliis. Circa illud ergo advertendum est, antiquo jure prohibitionem hanc fuisse fere generalem omnino, ut ex juribus supra citatis constat. Dico autem, fere, propter duas exceptiones, quæ vix hoc nomen merentur. Prima sumitur ex cap. Quod in te, de Pœnit. et remiss., ubi concedebatur clericis etiam sæcularibus, ut, in conventualibus Ecclesiis bini et bini, vel simul tres, horas canonicas possent legere, non cantare, vel, ut alia lectio habet, potius, quam cantare,

excommunicatis, et interdictis exclusis, et voce ita demissa, ut exterius audiri non possent. Per quæ verba non quælibet divina officia, sed tantum horæ canonicæ permittuntur dici cum illis circumstantiis, ut patet ex verborum limitatione. Item ipsæ horæ canonicæ non absolute, neque in quacumque multitudine personarum, sed in numero ibi definito concedebantur; nimirum, ut possent a pluribus alternis versibus, seu duos veluti choros constituentibus dici, ita tamen, ut solum possent esse bini et bini, aut simul tres. Quod variis modis potest intelligi, scilicet, quod possent esse bini in uno choro, et bini in alio, ita ut quatuor essent, qui possent simul totum chorum conficere; aut bini, et bini, id est, ut duo simul tantum recitare possent alternis versibus; hi autem binarii possent esse plures in Ecclesia, quantumque esset numerus clericorum. Et uterque sensus potest facile sustineri, licet posterior magis genuinus esse videatur. Unde addebatur, vel simul tres, quod non potest commode ita intelligi, ut possent esse tres simul in uno choro, et tres in alio, ita ut sex simul possent dicere officium; hoc enim in textu nullo modo significatur. Est ergo hæc extensio prioris concessionis, ut non tantum bini, sed etiam terni possint canonicum officium dicere. Quod autem unusquisque solus possit horas canonicas recitare tempore interdicti, imo etiam ipse interdictus sit, non oportuit in jure declarari, quia hoc semper licuit. Imo etiam præceptum est iis, qui secluso interdicto ad hoc munus tenebantur, ut patet ex dictis supra in simili de excommunicato, qui non liberatur onere dicendi officium canonicum propter censuram excommunicationis; multo ergo minus liberatur propter censuram interdicti.

41. *Objectio.* — Sed dices: etiam licuit semper sacerdotibus, aut quibuscumque clericis, vel personis dicere horas canonicas alternis versibus, scilicet saltem binis et binis, dummodo id facerent caute, ita ut a prohibitis non audirentur. Imo etiam quod extra Ecclesiam id liceat, sentiunt communiter Doctores, ut ex Calderino adducit Sylvester, *Interdictum*, 5, quæst. 5, et Nicolaus Plovius, tractat. de Interdicto, regula 31, quos sequitur Covarruvias citans Hostiensem supra, § 2, num. 7, et Navarrus, c. 27, num. 175, ubi tamen refert Calderinum, et Sylvestrum in contrarium, atque etiam Angelum, sed immerito; nam Angelus, *Interdictum*, 6, num. 42, ex-

presse dicit per hunc modum recitandi horas cum socio non violari interdictum, etiam si fiat extra Ecclesiam, nisi id faciant studiose ut audiantur a laicis, et a personis prohibitis. Quod ad litteram sumpsit Sylvester, et idem fere dicit Calderinus, quamvis ille majorem serupulum injicere videatur; nam saltem propter periculum, quod audiri possent ab aliis, non audeat dicere id non esse contra interdictum. At vero Villadiego, tractatu de Irregularitate, simpliciter negat hoc licere, propter rationem insinuatam, quod cap. Quod in te, specialiter concedit sacerdotibus, ut in Ecclesia, etc.; ergo nec extra Ecclesiam id licet, neque in Ecclesia liceret, nisi in illo textu concederetur.

42. *In quovis loco interdicto licitum est sacerdotibus recitare horas canonicas.* — Dico tamen in primis, hoc licitum esse in quocumque loco generatim interdicto, et in quacumque parte ejus, vel quia (ut Navarrus ait) illa determinatio, in Ecclesia, non tam est ad restringendum, quam ad ampliandum, quia, si in Ecclesia hoc conceditur, ubi solet populus convenire ad horas canonicas audiendas, multo magis in aliis locis, ubi convenire non solet; nam hoc officium canonicum ideo non dicitur communi more, ne a populo audiatur, non ut absolute non dicatur. Quæ declaratio melius hic accommodatur, quam superius ad Missæ sacrificium. Tum, quia illud multo magis prohibitum fuit semper; non enim poterat dici, quantumvis privatim, sicut dici possunt horæ canonicæ; tum etiam quia illud sacrificium non potest fieri, nisi in præscripto loco, et determinato, ad quem, moraliter loquendo, semper solent aliqui convenire ad audiendum sacram, plures, vel pauciores pro loci opportunitate. Unde mihi valde probabile videtur, etiam absque illa juris declaratione, seu ante illam, semper licuisse hoc modo dicere officium canonicum clericis binis, vel ternis, privatim, et in quocumque loco, dummodo caveant periculum, ne alii prohibiti audire possint. Ratio est, quia privata recitatio horarum nunquam fuit prohibita; nam singuli non solum possunt, sed etiam tenentur dicere. Quod autem duo simul vel tres dicant, non excedit modum privati modi orandi (in quo etiam multum differt hoc officium a sacrificio, quod semper est officium ex se publicum), et ideo ille modus recitandi horas nunquam videtur prohibitus.

43. *In Ecclesia interdicta quatuor ad summum recitare possunt horas canonicas.* —

Extra Ecclesiam vero plures quam quatuor. — Igitur cap. illud Quod in te, licet per modum concessionis loquatur, tamen quoad hanc partem potius videtur continere declarationem quamdam, quam novum privilegium. Fortasse enim dubitari poterat, an in Ecclesia possent clerici illo modo dicere officia, quamvis extra illam possent, quia ratione loci videbatur fieri illa oratio publica, quæ alias domi facta esset privata; et ideo declarat, vel concedit Pontifex, ut etiam in Ecclesia ita fieri possit. Videtur etiam ibi præscribi forma, quam tunc in Ecclesia excedere non licebat, scilicet, ut tantum duo, vel tres, vel ad summum quatuor (juxta quemdam sensum probabilem supra datum) et non plures possent etiam in Ecclesia officium dicere. Extra Ecclesiam vero, et nunc licet (ut infra dicam) et semper credo licuisse plures quam quatuor vel sex simul officium dicere in privata domo, ac separatim, absque periculo, quod a personis prohibitis audiri possint, quia ille modus dicendi semper manet privatus, et de se non ordinatus, ut a populo audiatur; et ideo per se non est prohibitus; quod secus esset, si a pluribus diceretur in Ecclesia, ratione loci, ut recte Navarrus insinuavit.

44. *Secunda exceptio.* — *Regulares tempore interdicti generalis possunt celebrare divina januis clausis.* — Secunda exceptio jure antiquo probata est, nisi ex speciali privilegio aliud sit concessum; quæ ita generatim habetur in multis ex juribus supra citatis, et in ipsa natura positivæ prohibitionis videtur inclusa. In speciali vero dicitur in dicto c. Quod in te, *regularibus secundum privilegium Sedis Apostolicæ fuisse indultum, ut cum generale interdictum terræ fuerit, liceat eis januis clausis, etc., celebrare divina.* Quod jam nunc communi lege statutum est, ut infra declarabimus; et ideo necessarium non est immorari in explicando de quibus regularibus id intelligatur. Alia etiam privilegia concessa Episcopis, et mendicantibus, in superiori sectione tacta sunt, quia magis pertinent ad sacrificium Missæ, quam ad alia officia divina. Alia etiam concessa Templariis tractat Covarruv., dict. § 2, num. 7, sed jam necessaria non sunt.

45. *Quid concedatur jure novo cap. Alma.* — Igitur jure novo cap. Alma, idem concessum est de divinis officiis, quod de sacrificio Missæ; scilicet ut in Ecclesiis et monasteriis possint singulis diebus alia divina officia

dici, sicut prius, cum illis quatuor conditionibus supra declaratis; de quibus, quantum ad hæc divina officia spectat, nihil addendum occurrit. Solum adverte, ibi quoad hanc partem (et idem est suo modo de sacrificio Missæ) non tantum concedi licentiam, sed absolute præscribi, ut hæc divina officia fiant, ut indicant illa verba: *Adjicimus præterea, quod alia dicantur divina officia sicut prius, etc.*, non quod ibi nova imponatur obligatio, sed quod ubi erat, relinquatur quoad hoc, ut divina officia dicantur sicut prius. Et hæc est ratio, ob quam ibi adjungitur, privandos esse quotidianis distributionibus Canonicos, qui tempore interdicti horis canonicis non interfuerint. Et idem est proportionaliter de aliis omnibus, qui adesse tenentur; nam eandem culpam, vel poenam incurrunt, si eo tempore desint, quam in quolibet alio, cæteris paribus.

46. *Dubium enodatur.* — Sed potest inquiri, quænam officia divina fieri permittantur singulis diebus cum prædictis conditionibus. Ad quod respondeo, omnia divina officia, quæ per interdictum prohibentur, permitti. Probatur, quia textus loquitur universaliter, ut patet ex illis verbis: *Missæ celebrentur, et alia divina dicantur officia sicut prius.* Illud enim relativum, *alia*, omnia indifferenter refert; et illa particula, *sicut prius*, eandem distributionem virtualiter includit; nam prius omnia diei poterant; atque hoc videntur omnes tanquam apertum supponere, quia ex textu aperte colligitur.

47. *Notandum.* — Solum oportet advertere, ita sumi hoc loco diurna officia, ut sacramentorum administratio, vel receptio non comprehendatur; nam, ut constat ex contextu capituli, prius de sacramentis disponitur; et postea de Missa, et aliis divinis officiis; sumuntur ergo condistincte a sacramentis, de quibus servanda sunt dicta superiori disputatione. Solum potest hic addilimitatio ex dictis supra de benedictione matrimonii, scilicet, ut benedictiones illæ (nam inter divina officia computantur) quæ circa personas laicas directe versantur, intelligantur exceptæ, nisi personæ ipsæ alias privilegium habeant; alioqui etiam cum his circumstantiis celebrari non poterunt, cum personæ laicæ non admittantur. Quæri autem potest, an sit idem de benedictione, vel consecratione, quæ incipit in persona laica, et terminatur ad Ecclesiasticam, ut est collatio primæ tonsuræ, et consecratio virginis. Quidam enim affirmant idem

esse dicendum. Sed certe contrarium videtur probabile, quia per illammet consecrationem fit persona suo modo Ecclesiastica; et ita officium illud non fit omnino coram persona laica, quandoquidem in progressu, vel termino ejus jam illa est persona Ecclesiastica seu privilegiata. Ad hæc vero divina officia, de quibus nunc agimus, applicanda sunt cum proportionem omnia, quæ de Missa diximus, nam simul in textu conjunguntur.

Explicantur aliqua dubia circa celebrationem divinatorum officiorum in festis a jure exceptis.

18. *Primum dubium.* — Quando inchoetur tempus ad divina officia in his festivitibus. — Tertio observandum est de his etiam divinis officiis concedi, ut in quatuor festivitibus anni supra numeratis solemniter et absque illis quatuor restrictionibus celebrentur, sicut de Missa diximus. Quod extenditur etiam ad festivitatem et octavam Corporis Domini, et cætera omnia, quæ ibi dicta sunt, hic locum habent. Quædam vero dubia, quæ in Missa locum non habebant, in hunc locum reservavimus. Primum est, quando inchoetur tempus prædictarum festivitatum quoad hanc concessionem. Nam quoad Missæ sacrificium tunc incipit, quando in quolibet die licitum est inchoare Missæ sacrificium, quia quando in aliquo die simpliciter conceditur aliqua actio, concedi censetur omne tempus illius diei alias habile ad illam actionem. Quando autem sit legitimum tempus ad inchoandam aliquam actionem, alibi est a nobis declaratum.

19. *Quibus horis fieri debeant divina officia tempore interdicti permissa.* — Atque hinc certum est, ut minimum licere in his festivitibus a duodecima hora noctis officium divinum illi tempori accommodatum, quale est Matutinum, cum solemnitate dicere; et sic cæteras horas canonicas, et quælibet divina officia suis convenientibus temporibus inchoare. Patet, quia ab illo tempore incipit in rigore dies ille prout naturalis est, et totus ille est festivus, et in illo jam obligat præceptum servandi festum, et nonnulla ex mysteriis, quæ illis diebus celebrantur, in illo tempore, vel circa illud contigerunt, ut Nativitas Domini, et Resurrectio. Propter quod usitatum est in Ecclesia etiam Missas illis noctibus celebrare, quod maxime in Nativitate Domini usus retinuit. Et ideo non est du-

bium, quin possint etiam tunc dici in loco generaliter interdicto; in nocte vero Resurrectionis licet olim fuerit usitatum, jam fere mutata est consuetudo; ubi tamen in totum, vel ex parte fuerit retenta, observari poterit non obstante interdicto, quia quoad hoc omnia licent, quæ sine interdicto licebant. Et in hoc videtur fuisse fundatus Soto, cum dixit, anticipationem illam Missæ noctis Resurrectionis, quæ, per consuetudinem ab Ecclesia approbatam, facta est usque ad horam nonam vel decimam diei Sabbathi sancti, servari posse non obstante interdicto, de qua supra dictum est.

20. *Festa in quibus suspenditur interdictum, incipiunt a tempore vesperarum.* — Solum ergo restat quærendum, an illa festa incipiant ante ipsum naturalem diem. In quo dicendum est, incipere a tempore vesperarum uniuscujusque festivitatis. Ita docuit Glossa in dict. c. Alma, verb. *Assumptionis*, quam ibi alii sequuntur, et Covarruv., 2 part., § 5, num. 5. Item Calderinus, et alii in tractatibus de Interdicto, et Summistæ, verb. *Interdictum*, Navarr., num. 184; Soto, in 4, d. 22, quæst. 3, art. 4. Et ratio est, quia Ecclesiasticæ festivitates quoad divina officia a vesperis præcedentis diei inchoantur, ut patet ex Leone Papa, epist. 79, alias 81, c. 1, ubi agens de Dominica Resurrectionis ait: *Cui a vespera Sabbathi initium constat adscribi*; et in c. 1 de Feriis, idem dicitur de omnibus Dominicis diebus, et aliis festivitibus; id sumitur ex c. 2, adjuncta Gloss., et in Clement. unica de Reliquiis et veneratione Sanctorum, in fine. Idem supponitur de festo Corporis Christi. Cum ergo c. Alma, de his festivitibus loquatur in ordine ad divina officia, non est dubium, quin de eis loquatur, prout Ecclesiastico more a primis vesperis computantur.

21. *Secundum dubium.* — Quando hæc festivitates finiuntur. — Statim vero insurgit secundum dubium, quando hæc festivitates finiuntur quoad hanc interdicti suspensionem. Nec jam inquirimus, an durent per plures paschales dies; sed supponimus solum durare per primum diem festivitatis, præter festum Corporis Christi, quod octavam comprehendit quoad hunc effectum, ut supra notatum est. Sed quærimus, in qua hora diei hæc suspensio interdicti finiatur. Nam Glossa in dict. cap. Alma, dicit absolvi hora vesperarum talis diei, et Completorium jam non posse dici solemniter, ac de more, sed cum

illis conditionibus, quas interdictum requirit; quam secutus est Calderinus in dict. tractatu, et alii, quos Covarruvias refert. Fundari autem potest, vel in c. 2 de Feriis, ubi dicitur, Dominicam diem inchoari a vespera, et terminari ad vesperam; vel in ratione, quia cum hæc concessio tantum fiat pro die festo, tantum videtur fieri pro uno die naturali, vel si fiat pro tota octava, fit pro octo diebus naturalibus; ergo sicut a vespera inchoatur, ita debent ad vesperam finiri.

22. *Communis opinio et vera.* — Dicunt nihilominus fere omnes alii Doctores in dict. cap. Alma, suspensionem illam interdicti extendi usque ad Completorium, ita ut illud etiam possit cum solemnitate dici. De quo mihi non est dubium, sive quia Completorium solet in jure sub vespertino officio comprehendere, ut notavit Glossa in cap. ult., 92 dist., sive quia illa concessio præcipue est, ut officium talis festivitatis solemniter dicatur. Unde cum absoluta sit, ad totum officium extenditur; officium autem integrum festivitatis, sicut duas vespere, ita etiam duo Completoria comprehendit. Præsertim, quia favores ampliandi sunt, et non restringendi. Et hoc etiam confirmat consuetudo. Et non nihil favet dicta Clement. unica de Reliquiis et veneratione Sanctorum, ut ibi notat Glossa, verb. *In primis*, nam indulgentiæ ibi concessæ pro singulis horis, etiam in ultimo Completorio diei octavi locum habent juxta communem sensum, et consuetudinem Ecclesiæ. Neque obstat c. 1 de Feriis, quia (præterquam quod sub utrisque vesperis potest Completorium comprehendere) caput illud jam non est in usu quoad multa; nam ibi dicitur ita computari Dominicam diem a vespera in vesperam, ut eo tempore ab omni servili opere abstinendum sit; cum tamen constet obligationem cessandi ab opere servili non incipere a vesperæ Sabbathi, et durare non tantum usque ad vesperam Domini diei, sed per totum diem. Nec etiam ratio illa de die naturali est alicujus momenti, quia jus non loquitur de die naturali, sed de die festo.

23. *Tertium dubium.* — An finito Completorio interdicti suspensio finiatur. — *Communis opinio.* — *Difficultas circa communem opinionem.* — Hinc vero suboritur dubium tertium, nam prædicti auctores tantum extendunt hanc concessionem usque ad horam Completorii, quo finito, aiunt suspensionem interdicti cessare, et dandum esse signum, ut deinceps servetur. Et qui hoc magis amplificent, ad

sumum dicunt, unamquamque Ecclesiam, vel monasterium posse in hoc servare suam consuetudinem circa horam dicendi Completorium. Nam si in monasterio, v. gr., tardius dici soleat, quam in Ecclesia matrice, quamvis in hac dictum sit, et signum interdicti datum, poterit in monasterio dici hora ibi consueta, et cum solemnitate in jure concessa. Non caret tamen difficultate hæc sententia, quia illa suspensio interdicti non tantum est quoad horas canonicas, sed etiam quoad quælibet alia divina officia, ut statim dicemus; ergo, quamvis tempus horarum canonicarum finitum sit, si oporteret aliquid aliud divinum officium facere, durante reliquo tempore illius diei festi, poterit fieri cum eadem solemnitate, ut, v. gr., si oporteret publice litanias dicere, aut processionem solemnem facere, aut Episcopalem benedictionem solemniter concedere, vel aliquid simile. Probatur consequentia, quia cap. Alma, absolute concedit hæc fieri solemniter in his festivitibus; sed festivitas non finitur hora Completorii, sed durat toto illo die naturali usque ad mediam noctem; ergo per se toto illo tempore durat suspensio interdicti, ut, quantum est ex hoc capite, possint illo tempore divina officia dici absque circumstantiis interdicti; nam quod regulariter non occurrat occasio dicendi solemniter aliquid divinum officium eo nocturno tempore, accidentarium est. Præterea in his clericis, qui privatim dicant horas canonicas, posset esse frequens occasio utendi hac libertate; nam, si fortasse postponant horas illius diei usque ad illam noctem, poterunt libere illas dicere etiam si ab aliis audiantur. Confirmatur denique illa ratio, quod favor principis latissime est interpretandus; maxime cum verba in rigore hanc interpretationem admittant.

24. *Communis opinio defenditur.* — Nihilominus tamen in re gravi et morali non videtur discedendum a communi sententia, quam usus etiam probat. Et fundata videtur in hoc, quod illa concessio facta est propter divinum officium illius festivitatis, et ideo in ordine ad illud est festivitas computanda; sicut ergo ob hanc rationem incipit a primis vesperis, ita finitur in secundo Completorio. Et præterea, quia alias posset tempore noctis talis festivitatis dici etiam solemniter Matutinum sequentis diei, quod in multis Ecclesiis anticipatur, et in principio noctis dicitur. Quod tamen videtur esse præter intentionem illius legis. Et sequela patet, quia, si toto illo

tempore noctis daret suspensio interdicti, quodlibet divinum officium posset in eo fieri juxta ea, quæ statim dicemus. Unde quoad hunc saltem effectum videtur mihi omnino servanda communis opinio, et propter hunc videtur maxime introducta consuetudo illi conformis.

25. *Quartum dubium, quæ divina officia sint permessa in dictis festivitibus.* — Quarto dubitari potest, quæ divina officia sint permessa in his festivitibus. Respondetur, omnia illa, quæ singulis diebus fieri permittuntur cum quatuor circumstantiis supra declaratis, his diebus permitti fieri absque illis, et cum solemnitate publica; sive sint septem horæ canonicæ, sive benedictiones, aut consecrationes solemnnes aquæ, vestimentorum, altarium, etc. Ita sentiunt communiter ibi interpretes, quos sequitur Covarruvias, part. 2, § 5, num. 6; et Navarr., cap. 27, num. 184, 185, 186, juncto n. 171, et num. 177; et Sylvest., *Interdictum*, 5, quæst. 2; Tabiena, num. 4, et alii. Ratio est, quia illa concessio generalis est, et sine limitatione; non est ergo limitanda, maxime cum favorabilis sit. Nam, licet talis suspensio interdicti fiat in honorem talis festi, et ideo præcipue intendatur, ut officia Missæ et horarum canonicarum illius festivitatis solemniter dicantur, tamen concessio ipsa absolute fit, et hoc etiam redundat in majorem festi honorem, et solemnitatem. Et confirmatur, quia eisdem verbis, quibus in illo capite conceditur, ut divina officia possint celebrari aliis diebus cum circumstantiis interdicti, conceditur postea ut his festivitibus possint sine illis celebrari.

26. *Quintum dubium, an sollemnis nuptiarum benedictio illis diebus dari permittatur.* — Quinto vero dubitari potest, an sollemnis benedictio nuptiarum illis diebus dubitari possit, quia, disput. præced., sect. 4, circa finem, diximus, non posse hanc actionem fieri aliis diebus etiam cum circumstantiis interdicti. Respondeo tamen ex vi interdicti non prohiberi, quin in prædictis diebus festis fiat. Ratio est, quia hoc est unum ex officiis, et ideo sub universali concessione comprehenditur. Aliunde vero ibi etiam fit concessio laicis, ut possint divinis officiis interesse illis diebus, atque ita cessat impedimentum, ratione cujus diximus supra non posse hanc benedictionem dari aliis diebus, etiam cum circumstantiis interdicti, quia sponsi ipsi laici sunt, et necessario debent interesse. Tamen,

sicut ibi diximus, quando sponsi habent privilegium, vel licentiam audiendi divina tempore interdicti, posse illis solemnem benedictionem dari, ita hic a fortiori dicendum est, cum hæc facultas eis sit concessa per hanc clausulam cap. Alma. Dixi autem, *ex vi interdicti*; nam si sit alia prohibitio, illa non tollitur per hoc caput, ut est in festo Nativitatis et Paschatis; nam benedictio nuptiarum absque interdicto prohibita est a Dominica prima Adventus, usque ad Epiphaniam, et a primo die Quadragesimæ usque ad octavam Paschæ, juxta Concilium Trident., sess. 24, cap. 40 de Reform. matrimonii. Quod notavit Covarr., dict. § 5, num. 6, et Soto, dist. 22, quæst. 1; 3, post 4 conclus. Qui specialiter dixit in festo Assumptionis posse benedictionem hanc dari solemniter, quia solum loquitur juxta cap. Alma. Covarr. vero addit festum Corporis Christi. Uterque vero omisit festum Pentecostes, quia loquuntur juxta jura antiqua; nunc vero juxta Concil. Trident. etiam prohibitum non est.

27. *Sextum dubium, an liceat his diebus fontem benedicere.* — *Excluditur limitatio.* — Sexto quaeri potest, an liceat in his festivitibus fontem baptismatis benedicere. Nam Covarr. existimat non licere, nisi tantum in die Resurrectionis, quia tempore interdicti non licet hujusmodi officium facere aliis diebus, etiam servatis circumstantiis interdicti, cum illa benedictio non sit simpliciter necessaria ad baptismum; et ideo ait non esse simile de confectione chrismatis; nam hæc est simpliciter necessaria ad sacramentum confirmationis. Hæc vero sententia falsa mihi videtur. Tum, quia nullo jure, vel auctoritate fundatur, et alioqui est restrictio legis favorabilis, quæ non est facile admittenda sine ratione cogente, quæ hic nulla est; tum etiam quia illa benedictio fontis non est sacramentum, sed quoddam ex aliis divinis officiis; ergo comprehenditur in concessione generali. Præterea id quod assumit Covarruvias falsum esse credimus; nam benedictio fontis fieri potest tempore generalis interdicti, quibuscumque diebus, in quibus alias fieri poterat, servatis circumstantiis interdicti, ut supra dixi, quia est necessaria ad integram solemnitatem baptismi, quæ solemnitas permessa est tempore interdicti. Quod si in illis solemnitatibus hoc non liceret, non video, cur Covarruvias excipiat diem Resurrectionis, cum concessio æqualiter fiat omnibus, nisi fortasse, quia sollemnis benedictio fontis spe-

cialiter pertinet ad officium illius diei; sed revera jam nunc non pertinet, sed ad officium Vigiliæ, quomodo etiam spectat ad officium Pentecostes. Paludanus vero, in 4, dist. 7, quæst. 3, art. 2, indicat, propter hanc rationem posse hanc solemnem benedictionem fieri publice et sine circumstantiis interdicti, non solum in ipsis festivitibus, sed etiam in Vigiliis Paschæ, et Pentecostes, quia officium Vigiliæ est de solemnitate Paschali, et Pentecostes, in quo opinandum est juxta supra tractata de inchoatione horum festorum.

28. *Septimum dubium, an in his festivitibus liceat sacramenta recipere, aut ministrare.* — *Conclusio.* — *Regulæ generales.* — Septimo dubitari solet, an in illis diebus liceat sacramenta recipere, aut ministrare etiam illis, qui nullum habent circa hoc privilegium. Sed hæc res et in superiori disputat., section. 4, sufficienter tacta est, et ex ibi dictis etiam est resoluta. Diximus enim, in priori parte illius cap. Alma, in § Adjicimus, in qua conceditur, ut singulis diebus possint Missæ vel divina officia fieri cum supra dictis circumstantiis, non esse sermonem de ministerio sacramentorum; inferius autem in § In festivitibus, quem nunc exponimus, sermo est de divinis officiis eodem sensu, quo in § Adjicimus, id est, prout distinguitur ab usu sacramentorum; ergo ex vi hujus concessionis non datur specialis licentia recipiendi sacramenta. Est enim in hac materia generalis regula observanda, quoties suspenditur interdictum, tantum quoad illum effectum suspendi qui in concessione declaratur; sicut etiam tantum suspensio durat pro tempore in concessione expresso, quia isti effectus non sunt ita connexi, quin possit unus sine alio prohiberi aut concedi. Et ideo si concessio est limitata ad unum, non extenditur ad alios, quandoquidem nec formaliter, et immediate, nec virtute, aut mediate propter connexionem, alios effectus complectitur. Et hæc videtur esse communis resolutio, ut videre est in Covarr. ibi, § 5, num. 6, Navarr., cap. 27, num. 184.

29. *Certius est in iis diebus posse quemvis assistere dispensationi Eucharistiæ in Missa.* — Ab hac tamen generali regula excipiendum est Eucharistiæ sacramentum, si vera est opinio, quam superiori disputatione probabiliter defendimus, ex vi concessionis illius cap. Alma, licere clericis ministrantibus, vel assistentibus sacrificio Missæ tempore interdicti, ibi communicare quocumque die,